

PORTIC

No'm proposo pas escriure una obra literaria, sinó fer en un volum un recull de les dades obtingudes en la documentació que he tingut d'obtenir per a completar mes o menys tota aquesta Cronologia.

El meu primer intent era avans un Arbre Genealogic de la família Ortadó, Hurtadó i Hurtado, però, el caràcter històric, anècdotes i facècies que contenen aquestes dades, son la causa que hagi determinat la realització de fer la Cronología.

Altra causa essencial ha sigut l'origen o potser determinar l'exactitud del nostre cognom de Ortadó i ara transfigurat a Hurtado. Això era, precisament, una obsessió que tenia el meu pare EMILI HURTADÓ i RUSCA; penso que avui els ossos del meu pare han de brincar d'alegria al veure que jo em proposo escriure aquesta obra.

L'iniciació documental ha sigut gracias a la que'm va proporcionar el malaguanyat Rector de l'Esglesia Parroquial de Sant Esteve d'Alàs, Mossen Esteve Serra. Aquest document inicial es el casament del Avi Andreu Ortadó amb Maria Cerres, tots dos naturals d'Alàs, i qual casament es va celebrar el 26 de gener de l'any 1.671. Mes documentació antiga no ha sigut possible d'obtenir perquè l'Arxiu parroquial no era mes ascendent però, tot fa suposar que la nostra ascendència familiar prevenia dels temps mitjvals de la fundació del poble d'Alàs.

No m'allargo mes en aquestes breus notes perquè en el llibre les aniré ampliant amb tota mena de detalls tot el mes documentats possibles.

Realment la meva feina es molt laboriosa i de gran paciència; recerca en Arxius públics civils, eclesiàstics i militars i converses amb familiars i antigues amistats dels meus avantpassats de les quals he obtingut les interessants anècdotes i facècies de que avans faig esment.

Com es natural, sempre que es tracta de realitzar obres d'aquest caràcter mai son d'un interès general i , moltes vegades, fins els familiars –els que haurien d'esser els mes interessats– tampoc m'hi ha donat gran importància. Molts han sigut els que m'han preguntat si amb aquesta feina hi cercaba una herència; altres que tenia ganes de perdre el temps i alguns fins m'han tractat de neuròtic.

Amb tot i això, jo he anat realitzant la meva obra perquè, quant menys m'ha servit d'entreteniment i distracció per a no pensar en les moltes bufetades que estic rebent en aquesta vida entre comèdies, drames i fins tragèdies que han arribat en el grotesc passant per el sentimental. Pero, no obstant, jo sempre he tingut per a tota resposta un arronçament d'espatlles tot fent un lleuger somriure irònic.

Recordo que fa anys que vaig llegir una anècdota que molt s'escau a aquest Pórtic. Es tracta de que hi havia un bon home que també havia portat en la seva vida un seguit de revessos familiars dramàtics i tràgics que li havien trossejat l'humor de fins del ben viure. Pero, l'home tant mesell al cap de tantes bufetades que ja hi estava resignat.

I en un bon dia va determinar-se en cercar un entreteniment i va decidir dedicar-se a la pesca i aixís ho va fer. S'en va anar a comprar una canya, l'esquer corresponent i els demes estris precisos per a pescar.

Amb tot l'atuell va dirigir-se cap al port de mar i, cama ací i cama enllà, es va sentar en cancell d'un mastic que hi ha allà per amarrar les cordes dels vaixells, llença el cordill de la canya dins del mar –sense oblidar-se de posar-hi l'esquer corresponent– i a esperar a que els peixos piquessin.

Desseguida una colla de passejants del port s'aturaren a contemplar-lo com pescava. Passaba el temps i l'home –el pescador– no feia res mes que aixecar la canya, posar-hi esquer i a l'aigua. I aixís, anaven passant les hores i, també, la gent que el rodejava anava augmentant. Com que l'escena es repetía sempre de la mateixa manera alguns dels espectadors amb un riure irònic, preguntaven al pescador: Que, que no piquen? I ell, no feia mes que tombar el cap i mirant-se al que li preguntava, li deia amb un pacient somriure:

No, no, ...

Però la cosa anava continuant i augmentaba la gent curiosa que el contemplava.

Un nou espectador torna a interrompre el silenci de l'expectació i exclama amb la cara mes que empipada:

Pero, que feu aquí que ja fa mes de dos hores que esteu amb la canya aixecada i no pesqueu ni una anxova?...

I el pescador, amb el mateix somriure d'avans i pacient, va tombar-se i li va contestar:

No tinc res mes que fer només que donar de menjar als peixos i, aixís, fer parlar a la gent!...

I aquesta es la meva feina; Entretenir-me a complir amb la meva il·lusió espiritual i somriure discretament dels qui hagin sigut indiferents amb el meu propòsit.

SEU D'URGELL

Ciutat bellament situada al mitj de la plana del seu nom, dominada per les altes serres afrontes per Andorra el encinglerat Cadí; a la dreta del Segre, una avans d'ajuntar-se-li el Valira, prop de Castellciutat, quins rius fertitejen i com dolça abraçada aquella esplendorosa campinya.

L'origen de fundació d'aquella Ciutat es desconegut. La seva Catedral fou consagrada en 819. Es diu que correspon amb l'antiga Bergidum i també amb Orgia nomenada per Ptolomeu. Mes aviat l'antiguetat pertany a Castellciutat. La Seu era coneguda per Vicus que volia dir arrabal o vilanova que en aquest cas seria la Civitas fracta o sia Castellciutat (en época de Carles Calvo Emperador 860). Fou la primera residència dels Comtes d'Urgell, traslladats després a Agramunt i a Balaguer.

De les estribacions de les serres que l'encerclen, hi pasturen bells pobles com La Farga de Moles, frontera d'Andorra, i Castellciutat; cap al cantó de Puigcerdà hi ha els pobles, breçol dels nostres avis Ortadó: Alàs; Ortadó; Bescaran; Vilanova de Benat; Serchs; etc. ... desl quals n'hauré de parlar al seguir de la meva narració.

Moltes dades històriques i geogràfiques s'hem resten dins del tinter però, escriptors hi ha de suficient talen i autoritat literaria que han tractat l'història d'aquesta comarca. Jo solament ho aniré esmentant per a valoritzar l'anguitat de la nostra ascendència.

ORTODÓ

Situat a uns 4 kilòmetres de la Seu, forma part d'un districte Municipal que's forma d'altres pobles com Serchs, Vilanova de Benat, Ges, Bastida d'Ortons i Lletó. Tots ells están situats en un terreny muntanyós a l'esquerra del Segre i a les estribacions de la Serra de Cadí.

ORTODÓ. – Poble petit d'una trentena de cases i d'un centenar d'habitants, a 1.168 metres sobre el nivell del mar. També, en un temps, havia sigut cap de parroquia rural.

De cap manera he pogut esbrinar de l'época de llur creació, ara que'm fa suposar que no es gaire mes modern que els altres pobles que, junt amb ell, formen part d'aquell districte municipal dons, en l'acta de consagració de la Catedral de la Seu, s'hi anomenen LOTONE o LLETÓ i VILANOVA VELBANATHI ó VILANOVA DE BENAT.

Es molt curiosa la coincidència de que el nostre cognom sigui Ortadó i el nom del poble Ortodó.

Tota la nostra ascendència fins ara ve del 26 de gener de l'any 1.671 i d'un casament cel·lebrat en Alàs. Podria molt ben esser que la nostra ascendència fos encara molt més antiga del 1671 i , per tant, fos de l'época de la fundació d'Alàs, del que ja parlaré després. Això pot provar que alguns dels nostres avant-passats s'haguessin desplaçat del poble d'Alàs i establissin un casal que s'anomenés Ortadó, però, amb el transcurs del temps i amb les turbulències de política i guerres, llur nom Ortadó fos transfigurat amb Ortodó.

ALÀS

Lloc emplaçat a un 4 kilòmetres de la Seu d'Urgell, en una muntanyeta a l'esquerra del riu Segre. A la banda oposada del riu, passa la carretera que porta a Puigcerdà.

En l'Acta de consagració de l'Església de la Seu d'Urgell, de l'any 819 se l'anomena ALASS, el que demostra l'antiguetat de llur existència que es de suposar molt anterior als segles mitjuevals.

Ademés, existeixen documents del Segle XI que parlen del MONTE CALVO i ELASSO CALVO, qual cosa fa suposar-me fantasiosament que el nom d'Alàs es alarb i prové d'algún capdill moresc que, per dues vegades, els alarbs dominaren aquelles serralades. Hi ha molts pobles d'aquelles rodalies urgellenques que comencen per AL; Alós de Balaguer, Alcoletge, Alcanó, ALanús, Albatarrech, Alcarràs, Almatret, etc. Però tots coincideixen en estar situats en llocs muntanyosos. Es per això que suposo que Alàs es compona d'un personatge moresc que es situà en aquella muntanya i li donà nom.

D'aquell temps deuria venir la construcció d'un castell on s'hi venerava, mes tard, una Imatge de la Mare de Deu. Té una església petita sota la devoció de Sant Esteve quan jo hi vaig esser l'any 1928, hi havia de Rector Mossen Esteve Serra a qui dec l'atenció de proporcionar-me els principals documents originals de l'Arxiu d'aquella Parroquia, els quan m'han servit de base pel present treball.

Alàs té uns 84 edificis i una població de 200 habitants. També hi havia Escola. De la seva agricultura es distingeixen les peres. També s'hi troven mines de ligrato [lignito]. Parlant de les peres, hem plau explicar una petita anècdota familiar de dos cosins germans meus: l'Antoni Hurtado Estapé, per cert joier i milionari que, junt amb el Reverent Genar Lacoste Hurtado, Beneficiat de l'Església de Sant Jaume de Barcelona, varem anar també a conèixer Alàs, visitant la casa Pairal de cal Ortadó, i els varen obsequiar amb una pera per a tots dos. Segons comentari humorístic de Mossen Genar es tota l'herència que hi van poder arrebregar-hi.

I en aquest poble comença la meva documental sobre la nostra ascendència familiar.

Sepultura del Ortodó a l'església de Sant Esteve d'Alàs.

Dia cinc del mes de maig, any de la Salut mil sis-cents noranta-dos al lloc de Calvinyà, en l'acte de la Visita.

Llicència per a enterrament.

Nos, Joan Guilleló i Dolsa, prevere, doctor en Sacra Teologia, i rector parroquial de l'església de Sant Vicens del lloc d'Ortodó, de la diòcesi d'Urgell, i visitador de l'Oficialat major de la dita diòcesi per l'il.lustríssim i reverendíssim senyor don Oleguer de Montserrat, per la gracia de Déu i de la Seu Apostólica bisbe d'Urgell, i comissari reial, etc. Als nostres dilectes en Crist el reverent Jacint Ortodó, qui ara és prevere i rector parroquial de l'església del lloc de Bescaran, Andreu Ortodó, pagès del lloc d'Alàs i tota la seva família, Anna Maria, germana del dit rector de Bescaran i a tots els que viuen en la dita casa d'Andreu Ortodó, del dit lloc d'Alàs, i no altres, salut en el Senyor.

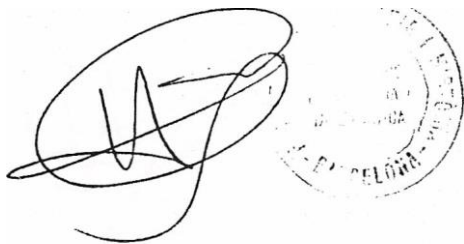
Varem accedir a admetre a la gracia de ser escoltats els desitjos pietosos dels suplicants, i especialment els que són agradables a Déu, i les persones devotes que són dignes de ser honorades amb donacions i favors. Per aixó, pel tenor de les presents, unides a la signatura i al segell de la nostra cúria, us concedim llicència i donem facultat per a que pugueu i sigueu lliures d'enterrar-vos i sepelir-vos dintre de l'església parroquial de Sant Esteve del lloc d'Alas, del dit Oficialat, davant de l'altar de Sant Lleir i Isidre de la dita parroquial, a la part dreta, sense perjudici de dret alié.

Datat el dia, el mes i l'any que consta més amunt, en l'acte de la visita al dit lloc de Calvinyà, del dit Oficialat i de la dita diòcesi.

Lloc del segell.

Dolsa, visitador.

De manament del dit visitador, Josep Casals, prevere,
secretari de la dita visita i de la Cúria d'Urgell.

Dr. Gerard Maní i Brull.
Dr. en Història Medieval
per la Universitat de Barcelona.
Professor de Genealogia
i Heràldica.

EL POBLE DEL MEU AVI

A baix de tot de la cadena de la majestuosa Serra de Cadí, però damunt mateix del Segre i de cara a la Seu d'Urgell, quatre cases camperoles veureu encrespades a la muntanya, com desitjoses de fondre's en les neus eternes que dormen al cim d'aquelles muntanyes, com si fossin la barrera del cel.

Aquest poble tan senzill com una casa de pessebre és Alàs, el poble on va néixer el meu avi cap a darreries del segle XVIII, que gairebé molt jove se'n va anar a Barcelona, on va plantar la seva nissaga.

El meu avi, modest pagès d'alta muntanya, considereu quina valentia deuria tenir per a traslladar-se a la ciutat principal de Catalunya, amb els mitjans de comunicacions d'aquells temps. No obstant, a Barcelona va arribar i allà va fer la llar de la seva família.

Tinc ben present que el meu pare, fill del carrer Nou de la Rambla, de Barcelona, m'explicava que aleshores de les bombes d'Espartero, la meva avia era ja vídua amb set fills, el més gran era una noia i només tenia onze anys: la tia Manela.

No obstant, aquells set germans tots foren l'un per l'altre i afanyosos de fer-se una situació pròpia, tots encrespren els viaranys dificultosos de la vida per tal d'arribar al cim de llur aspiracions.

Ho Aconseguiren bé prou. Entre nosaltres, ha sortit un nom prestigiós: l'Amadeu Hurtado i Miró, excel·lent advocat i periodista.

Però, del naixement de l'avi fins a la nostra generació, el nostre cognom ha sofert una transformació notable. Oi, Amadeu, que nosaltres no ens diem "Hurtado" com el nostre avi? Ell es deia Urtadó i possiblement, depurant molt, som Ortadó, com es diu aquell altre poble que hi ha ja en plena Serra del Cadí a l'altre vessant de la muntanya on hi ha Alàs.

La transformació del nostre cognom es ben comprensible. Segurament que el nostre avi no posseïa el grau de cultura d'alguns dels seus néts. El nostre avi va ésser intervingut per les tropes d'Espanya contra el francesos l'any 1808 i segons m'havia dit el meu pare, va ésser presoner de les tropes franceses.

Durant el servei o bé en la inscripció, hom s'oblidà d'accentuar-li la ó d'Urtadó i, es clar, algú més lletrat que ell li significà que Urtado s'escrivia amb un H a davant.

L'avi no donà importància al canvi de significació que l'espanyol donava al seu cognom. L'avi com a menys lletrat, va acceptar com a bé de posar-hi la H; però la cosa en que no va claudicar va ésser en l'accent de la ó i per això tots els nostres pares en l'acte de naixement es diuen Hurtadó. Però, als nostres pares, induïts per les influències dels temps, acceptaren Hurtado per Hurtadó. I heus aquí, com avui portem un cognom completament distint del nostre avi.

Jo crec que la majoria dels cosins sentim una gran devoció per la tradició catalana i obligats estem a emprar el nostre vertader cognom català pel que portem de suara, imposat per circumstàncies especials.

Mossèn Esteve Serra, Rector d'Alàs amb qui he tingut avinentesa i honor de parlar, m'ha promès la documentació suficient dels nostres avantpassats, per tal de depurar la veritable originalitat de la nostra família.

Cal doncs, estimat Amadeu, no haver de respondre més a la pregunta de si descendim de Màlaga, per tal com som de veritable nissaga de la Serra de Cadí cor d'aquesta admirable muntanya del gloriós Urgell.

A. Hurtado i Monros,

De "L'ABELLA D'OR" dedicada a "Lleida i sa comarca", any 1930
Impremta Altés - Barcelona.

AGUSTÍ ORTADÓ DURÓ

Després d'haver explicat les arrels d'aquest arbre genealògic, aniré de ple a descabdellar una lleugera biografia del nostre avi tronc principal d'aquest arbre del qual s'han després les diferents branques de l'actual generació.

Pobre serà aquesta relació biogràfica, però també és poca la documentació de la qual extrec les principals dades i encara gràcies a la documental que he trobat a l'Arxiu del Bisbat de Barcelona.

Començaré amb la reproducció de l'acte de naixement.

*"D. Esteban Serra Cura Párroco de San Esteban de Alàs. Obispado de Urgel, provincia. de Lérida.- CERTIFICO: Que en el Libro 4º de Bautismos que obran en este archivo parroquial de su cargo, se halla una partida que copiada es como sigue: - "**Ortodó y Duró Home**" y en su cuerpo interior dice: "Dia vint y dos de Janer de mil set cents vuytanta y sis a les sinch de la tarde lo Rvt. Francisco Poblet Vicari de Alàs ha batejat del consentiment del Párrocho, ha batejat solemnement en les fonts Babtismals de Sant Esteba de Alás Bisbat de Urgell a **Agustí** fill lilegitim y natural de **Joseph Ortodó** y de **Maria Duró** conjuges de Alás, foren padrins **Agustí Ortodó** casat de Alás y **Catharina Casanyes** casada de la Seu de Urgell, nasqué lo dia vint y hu del mes dit a les onse hores del matí - Ita est Andreu Munt, Rtr." Rubricado.- Y para que conste libro y sello la presente en Alás 1º de Mayo de 1930.- Esteban Serra Pcº."*

Al revés dels seus avantpassats que eren pagesos, ell fou teixidor d'indianes, una mena de teixits ordinaris que en aquell temps es fabricaven a la Sèu d'Urgell. D'aquesta professió es veu que ell la feia constar amb molt orgull per tal que en tota la documentació del casament sempre nomena la seva professió de teixidor.

Quan tot just tenia 22 anys va haver-hi la invasió de les tropes napoleòniques la qual cosa en aquell temps va desvetllar el patriotisme dels nostres avis i un dels tals al nostre que de seguida va córrer a allistar-se al Terç de Miquelets (voluntaris) per anar a combatre contra les tropes napoleòniques, però abans (això en 1810) va fer testament el qual deu constar en l'Arxiu Parroquial d'Alàs, però dels qual no he pogut obtenir la còpia corresponent.

De la documental que existeix del el Bisbat de Barcelona corresponent al matrimoni que en 1819 va contraure amb **Isabel Rusca Ponsá** van haver-hi de comparèixer alguns testimonis. Un d'ells un tal Agustí Batlló que era segon Sergent de la Companyia militar on el nostre avi deia el seu servei de guerra, va fer constar que des de 1808 al 1818 va estar junt amb ell i això que ja es coneixien d'infantesa. Altres testimonis es varen presentar per justificar la solteria del nostre avi. Aquests foren Pere Baró de l'Urgell i Josep Suñer de Cadernes (Girona). Tots tres testimonis havien estat companys d'armes en aquella guerra.

Per la seva importància reproduiré les referides declaracions.

"El infraescrito Archivero de la Curia del Obispado de Barcelona - CERTIFICO: que en el expediente matrimonial tramitado en esta Curia en abril de mil ochocientos diecinueve, guardado en este Archivo, en el legajo del mes de abril de mol ochocientos diecinueve, se encuentran los siguientes documentos: - "En la

*ciudad de Barcelona a quince de abril de mil ochocientos diecinueve por parte del contrayente pareció por testigo de verdad Joseph Suñer, carpintero, de edad de treinta y dos años, natural de Sadernes, Obispado de Gerona y vecino de la presente, y mediante juramento que prestó a Dios N.S. en forma de dro. declaró: Que en el principio de la guerra conoció al contrayente en la plaza de Rosas, y habiendo caído prisioneros no tuvo efecto. En la ciudad de Barcelona a diez y seis de abril de mil ochocientos diez y nueve por parte de **Agustín Ortadó** pareció por testigo de verdad Agustín Batllo, sargento segundo del Real Cuerpo de Artillería, de edad veinte y seis años, natural de Serch, Obispado de Urgell, y mediante juramento que prestó a Dios N.S. en forma de dro. declaró: Que conoce al contrayente desde muy niños que el declarante estaba en el pueblo de aquel y allí frecuentaba su casa, y le consta que en el principio de la guerra servía en las Legiones Catalanas, pues le veía todos los días hallándose ambos de guarnición en Tortosa cayeron prisioneros y deportados a Auser de la Borgoigne, de donde escaparon juntos y entraron a la Artillería en el primer Regimiento en el que le ha tratado siempre hasta poco ha que se retiró: Y le consta que es libre y soltero y sin impedimento para casarse, pues que nunca se han separado. Sobre las gracias ninguna. Se ratificó y firma. Doy fe. Hay una firma que dice: Agustín Batlló. (Rubricado).- En la misma Ciudad y día pareció por parte del contrayente por testigo de verdad Pedro Baró, labrador, de edad treinta y un años natural de Urgel, y vecino de la presente y mediante juramento que prestó a Dios N.S. en forma de dro. declaró: Que conoce al contrayente desde niños por ser hijos de unas casas en dichos pueblos y al principio de la guerra servían juntos a un mismo tercio de Migueletes refundido en las Legiones, y cayeron presos en Tortosa, como tales estuvieron una temporada en Auer y habiéndose escapado fueron detenidos en mil ochocientos doce a la Artillería en que sirvieron hasta que el contrayente, cosa de medio año hace, se retiró: Por tanto desde su niñez continuamente se han visitado y tratado y le consta y no dude que es libre soltero y sin impedimento para casarse. Sobre las gracias ninguna. Se ratificó y no firmó por que dijo no saber. Doy fé. Barcelona diecisiete abril mil ochocientos diecinueve. Vistas las proclamas, documento, e información que han dado del interesado. Declaramos que queda justificada su libertad para el matrimonio que solicitan y al efecto expídasele la conveniente licencia. Hay una firma que dice: Avellá (rubricado). - Y por ser así, firmo la presente, que sello con el sello de este Archivo, en Barcelona, a cinco de junio de mil novecientos cincuenta y uno. - José Sanabre Pr. - Firmado "*

I aquí va també la instància que va haver de presentar per sol·licitar el seu matrimoni amb **Isabel Rusca Ponsá**.

Tingui's present que no sabia escriure i per tant un amic seu, Antoni Casañas, va signar l'esmentada instància perquè el nostre avi no sabia escriure.

"El infraescrito Archivero de la Curia del Obispado de Barcelona - CERTIFICO: que en el expediente matrimonial tramitado en esta Curia en abril de mil ochocientos diecinueve, guardado en este Archivo, en el legajo del mes de abril de mil ochocientos diecinueve, se encuentran los siguientes documentos: -

*"Barcelona catorce de abril de mil ochocientos diecinueve. Recibase el dicho. Muy llre. Sr.: **Agustín Ortadó**, texedor, natural de Alás Obispado de Urgel, a V.S. Expone que tiene tratado de contraer matrimonio con **Isabel Rusca**, soltera, natural de la presente ciudad y habitantes y como el exponente haya servido a su Majestad y deseando justificar su libertad, por tanto a V.S. suplica se sirva de mandar recibir dicha información, y constando por ella y estas preclamas que acompaña facilitar a los exponentes la correspondiente licencia para su dicho matrimonio. Gracia que espera del noble proceder de V.S. Barna. catorce de abril de mil ochocientos diecinueve. Por no saber escribir y de su ruego Antonio Casañas. En la misma ciudad y día: Pareció ante mi el contrahente que dixo llamarse **Agustín Ortadó**, texedor de Indianas, edad treinta años, que es natural del pueblo de Alás del Obispado de Urgel, de que pasó a las Secciones y en el año de mil ochocientos diez fué hecho prisionero a la rendición de Tortosa, y permaneció en medio año en el Depósito de Auser en la Borgoña, y en el año mil ochocientos doce entró en la artillería (habiéndose escapado de Francia) y ha servido en aquel Cuerpo hasta el noviembre último que alcanzó licencia, y desde entonces habita en la Parroquia del Pino con ánimo soltero y libre. Se ratificó y no firmo por no saber. Doy fé. Me ha presentado este interesado la licencia para retirarse del servicio dada a su favor por el Inspector General de Artillería D. Martín García su fecha en Madrid a dieciseis de octubre de mil ochocientos diechiocho. Doy fé. - Y por ser así, firmo la presente, que sello con el sello de este archivo, en Barcelona, a cinco de junio de mil novecientos cincuenta y uno. - José Sanabre Pr. - Firmado."*

I a continuació va la llicència militar de solteria la qual el seu original és molt curiós per la seva part cal·ligràfica. També és important perquè d'aquí arrenca el confusionisme del nostre cognom. Fixi's bé que se'l nomena **Altadó**.

Malgrat les meves investigacions (arribant a consultar i demanar a l'Arxiu militar de Segòvia) la llicència militar del meu avi, no he pogut comprovar una referència verbal del meu pare, el qual m'explicava que per visi fonètic els nostres avis o llurs descendents els uns es nomenaven **Ortadó**, **Artadó** i fins **Urtadó**; i per això em deia el meu pare, que al moment de fer-li l'esmentada llicència al nostre avi, ell deuria pronunciar **Urtado** sense l'accent i l'encarregat de lliurar-li l'esmentada llicència va dir que **Urtado** se escrivia amb **H** i en aquella llicència es va escriure **Hurtadó** i naturalment el nostre avi que no sabia escriure i dominat per l'influència que aleshores va deixar emportar d'aquella sapiència forastera.

Conseqüència d'aquesta immiscuició castellana (perquè altra cosa no va ser) a tots els fills que va tenir en el seu matrimoni els va inscriure amb el cognom **Hurtadó**.

Però, encara més tard, el nostre oncle **Antoni Hurtadó Rusca**, germà més gran que el meu pare i que presumia de més intel·ligent, als seus fills Antoni i Guillem (segurament **Antoni i Guillem Hurtado i Estapé**) ja els va inscriure amb **Hurtado** sense accent perquè segurament feia més espanyol.

"El infrascrito Archivero de la Curia del Obispado de Barcelona - CERTIFICO: que en el expediente matrimonial tramitado en esta Curia en abril de mil ochocientos diecinueve, guardado en este Archivo, en el legajo del mes de abril de mil ochocientos diecinueve, se encuentran los siguientes documentos: - "Don

*Josef Jordana y Elias, Presbítero Beneficiado, Doctor en derecho civil, Bachiller en Sagrados Cánones, Abogado para la Real Audiencia de Cataluña, Cura Párraco Castrense por S.M. (que Dios guarde) Capellán del primer Regimiento y Departamento del Real Cuerpo de Artillería del que es Coronel D. Cayetano Sagueti Brigadier de los Reales Ejercitos, Caballero de la Real y Militar Orden de S. Hermenegildo: Certifico: que **Agustín Altadó**, soldado que fué del segundo Batallón del primer Regimiento de Artillería, hijo de **José** y de **María Pina**, natural de Alás, corregimiento de Puigcerdá, durante el tiempo de su servicio en el expresado Regimiento se ha mantenido mozo libre y soltero y que como tal ha sido tenido y reputado el mismo. Finalmente no se ha comunicado ningún impedimento canónico ni legal que sirva de obstáculo a su soltería y libertad. Y para que sirva en donde convenga, y a lo dicho se dé entera fé y crédito, doy la presente a instancia de la parte, firmada de mi mano, y sellada con el de mi Parroquia. Barcelona diez de abril del año mil ochocientos diez y nueve. Hay una firma que dice: José Jordana, Pbro. (Rubricado). Hay un sello que firmo la presente, que sello con el sello de este Archivo en Barcelona, a cinco de junio de mil novecientos cincuenta y uno. - José Sanabre, Pr. - Firmado."*

I per fi reproduiré també el text de l'acte de matrimoni del nostre avi **Agustí Ortadó Duró** amb **Isabel Rusca Ponsá** la qual té curiositat que es diu que referent a la nostra àvia no s'ha trobat cap document referent al seu naixement.

Amb tot el capítol vinent procuraré esbrinar quelcom més referent a la família **Rusca**.

*"El infrascrito Archivero de la Curia del Obispado de Barcelona - CERTIFICO: que en expediente matrimonial tramitado en esta Curia en abril de mil ochocientos diecinueve, guardado en este Archivo, en el legajo del mes de abril de mil ochocientos diecinueve, se encuentran los siguientes documentos: - "Trece abril mil ochocientos diecinueve. Mediant la Gracia del Esperit Sant Matrimoni se a tractat entre **Agustí Ortadó**, teixidor de Yndianas, natural de Alás. Bisbat de Urgell y habitant en esta ciutat y Parroquia del Py; fill lilegitim natural de **Joseph Ortadó** y de **Maria Duró**, conjuges difunts de part una; y **Isabel Rusca**, donzella, natural de Barna. y habitant en la parroquia del Py, filla lilegitima y natural de **Francisco Rusca**, difunt, y de **Maria Ponsá**, conjuges, vivent de part altre. (En llatí) Els esposo estan instruits en la doctrina cristiana. Ella és major d'edat i té el consentiment de la mare. Ha estat proclamat tres cops aquest matrimoni sense que s'hagi descobert cap impediment per el rector del marit. De la muller no he trobat cap document referent al seu naixement. D'això dono fe. Barna. 15 abril de 1819. Segell. - Por ser así firmo la presente, que sello con el sello de este Archivo, en Barcelona, a cinco de junio de mil novecientos cincuenta y uno. - José Sanabre Pr."*

Antiguitat de l'Ascendencia dels ORTADÓ

De tots els documents i actes obtinguts del Arxiu de l'Esglesia de Sant Pere, d'Alàs, mercès a les investigacions del malaguanyat Rector Mossen Esteve Serra, víctima de les fúries revolucionaries de la nostra guerra de 1936 a 1939; sobresurt l'Acta de matrimoni dels nostres avis

Andreu Ortadó, d'Alàs amn Margarida Cerres, de Saldes

Qual casament va cel-lebrar-se a 25 de gener de 1671.

Diu Mossen Serra, que anteriors a aquesta Acta que els llibres Parroquials foren interromputs entre 1606 i 1668, que es deurien extraviar o fet mal bé i, únicament quedaven alguns testaments. Pero diu que a 1606 es tornen a trobar algunes partides de bautisme de ORTADO i de la CASA PAIRAL ORTADÓ.

I, a continuació, transcripció literalment en el mateix lèxic llatí de l'Acta Matrimonial dels avis Andreu i Margarida:

“El infrascrito Cura Párroco de Alas, Obispado de Urgel CERTIFICO: Que en el libro 1º de matrimonios, se halla la siguiente partida: = “Dia 26 januari 1671 factise denuntiationibus in matrimonium Andream Ortodó et *Margaritam* Cerres loci de Saldes Diocesis Solsonensis et Missam benedictionis audierunt – Testes Reverendum Cirpianus Montanya Rector de Vilanova Bemot et Antonius Perles Rtr. loci Ortodó” = Y para que conste libro y sello la presente en Alás, 1º de Mayo de mil novecientos treinta– Esteban Serra. Párroco.”

Que traduït al català, diu:

“El dia 26 de gener 1671. Fetes les amonestacions, careig unir en matrimoni Andreu Ortodó i Margarita Cerres, del poble de *Saldes*, Diócesis de Solsona i varen oir Missa. – Foren testimonis el Rvd. Cebrià Montanya Rector de Vilanova de Benat i Antoni Perles Rector del poble Ortodó.”

Del esmentat document s'en desprenen la confirmació del que eren suposicions o deduccions.

Es indubtable que la família Ortodó resident a Alàs, deuria influir al poble Ortodó per quant el Rector del mateix junt amb el Rector de Vilanova de Benat foren padrins d'aquell matrimoni.

Indiscutible també es que la nostra ascendència ja ve mes lluny del segle XV.

Cas curiós d'aquesta Cronologia, com es veurà en el transcurs de llur descapellament, es l'afició que tenien en enmaridar-se amb donzelles de fora llur localitat.

Si ens situem en aquell any 1671 i en un poble de les vessants de la Serra del Cadí, tot terrenys agrest i muntanyós, que un fadrí de les riberes del Segre de Seu d'Urgell, anés a enmaridar-se amb una donzella de les Muntanyes de Pedra Forca i Comarca del Bergadà.

SALDES

Es un poblet (avans deuria esser, només, que un grup de poques cases) que avui forma part d'un grupet de poblets com Aspà, Fanés, Massanés i Saldes, el més important de tots.

Saldes està situat en les Serres de la Conca de Aiguadevall i Cardener, important derivació del Cadí.

Te una altura de 1.191 metres. Terreny muntanyós però ric en producció de cereals, patates, llegums i cria de bestiar.

També té mines de "Lignito", fonts ferruginoses a la devoció de Sant Martí.

La jurisdicció era del Marqués de Pinós i, mes tard, ho ha sigut del Duc d'Alba.

PEDRA FORCA

El meu fill, JORDI HURTADO ABELLÓ –del qual ja en parlaré en moment avinent– formava part de les organitzacions de "Minyons de Muntanya" de Palestra. Cap l'any 1934 va formar part d'una excursió per a escalar el Pedra Forca, la qual va efectuar amb tota felicitat: aleshores el meu fill tenia 14 anys.

Al retornar a casa aquella nit ho va fer amb gran joia, talment com si hagués realitzat una gran heroïtat i, com a record de llur excursió, va portar-me una ferredura la qual, ell mateix, va penjar al darrera de la porta del nostre pis perquè una ferradura trovada –deia ell– portava sort...

Ni per mi, ni per ell hem pogut trobar el goig d'aquesta sort!... Ell –el meu fill– a causa de la guerra civil que varem passar del 1936 a 1939 en el nostre país, presoner dels adversaris, va morir en el Camp de Concentració de Sant Marc de León, el 1er de Setembre de 1938 ... La nova jo la vaig tenir el 5 de Març de 1939. Un company seu que va venir a veure'm i que el va assistir en llurs darrers moments, em deia: Que, en el del·liri de llur febra, no feia altra cosa que cridar ¡¡VISCA CATALUNYA!!...

Pedra Forca: Breçol de l'avia del meu fill ...

De SALDES a BESCARAN

De la documental segueix al casament dels avis Andreu amb Margarida el casament del seu fill

JOSEP ORTODÓ nascut a Alàs (?) amb MARGARIDA ALBÓS, de Bescaràn,

L'Acta es de 26 de Desembre de 1703, qual text, redactat amb català, es com segueix:

“Als vintisis de Desembre del Any mil set cents y tres lo Rvd., Joan Campi y Butller, Rector de Bar y Tolorius, fetes les denunciations sobre el matrimoni se esperava fer y ara es fet entre Joseph Ortodó de ma parrochia y Margarida Albós de la parrochi de Besqueran y no aventse oposat empediment algú, he enterrogat els predits contrahents y entès lo mutu consentiment de aquells ha entrevingut al Sobredit matrimoni llegalment y en fas de Sta. Mare Iglesia fet entre los damunt dit Conjuges presents los Rts. Eyacinti Llumeneres i lo Rt. Dr. Pere Gelabert Rts. De Besquerán.

Aquest matrimoni explica l'inquietut d'aquella generació en cercar la muller als extrems mes agrests de llur localitat d'Alàs. Mentre llur pare va trobar llur muller en les muntanyes del Pedra Forca, son fill Josep va a cercar a se muller, Margarida Albós, en els cims de les muntanyes de la frontera d'Andorra.

BESCARÀN

Lleugerament transcriuré algunes dades geogràfiques de la situació d'aquest poble pel seu escrespament i per llur significació històrica.

Lloc a uns 16 kilòmetres de la Seu: bellment situat en terrer muntanyós, a la vessant dreta del Segre, i a una altitud d'uns 1.350 metres.

Afronta el terme, regat per el riuet que el nom del poble; al Nord amb el d'Arcabell i Andorra; al Est amb Castellnou de Carcolse; al Sur Estemariu i al Oest amb Calvinyà.

Encara que aleshores aquest poble era de poca importància, en l'Acta de Consagració de la Catedral de la Seu de l'any 819, ja es fa esment de Bescharàn, trovant-lo escrit en documents posteriors amb els noms de Bescharán, Biscaran i Bescarán.

El terme, molt accidentat, produeix gra, llegums i escelents pastures per al bestiar de tota mena que va a péixer en les seves muntanyes que afronten amb les d'Andorra. Entre aquestes es troba el Pic del Port Negre, de 2.761 metres d'altitud.

En un coll, a tres hores de la Seu, existeix un interessant dolmen nomenat “La cabana del moro” qual llosa que forma la coberta medeix 3 metres de llargada per 2,80 d'amplaria i 0,60 de gruix, que descansa damunt de tres pedres verticals que amb altra de menys dimensió, posada a l'entrada, forma una cambra de 2,60 metres de llarc per 1,50 metres d'ample i 1,20 d'alçaria.

Està orientat al N. o al O. i a una altitud de 1.306 metres. Les despulles del tumulis quer el va cobrir ha fet pujar de tal manera els voltants d'on es troba que sobresurt molt poc, malgrat llurs dimensions.

Entre les runes de l'antiga església, resta en peu el campanar romànic, de tres estatjes amb dobles finestrals.

Amb motiu de les qüestions entre el Bisbe d'Urgell i Arnau de Castellbo, aquest manà enderrocar el castell de Bescarà al començament del segle XIII.

Encara que una mica desavinent, transcriuré l'Acta de defunció d'aquest avi Josep.

“Al setse de Juliol del Any mil set cents divuit de la present parrochial de St. Steve de Alás es passat de aquesta vida en la altre Josep Ortodó del lloch de Alás y a son cos se ha donat Eclesiastica sepultura en la Iglesia Parrochial de dit lloch. No ha fet testament, li han fetes les honres ab asistencia de catorse Sacaracts ab lo doble”.

De 1706 a 1806

En la documental corresponent aniré transcrivint el descapdellament familiar que va tenir lloc durant aquest període de temps que podria esser la part principal de l'història que fa referència a la nostra família.

De l'anterior matrimoni de JOSEP ORTADÓ amb MARGARIDA ALBÓS, el 20 de Maig de 1706 va néixer

ANDREU ORTADO ALBÓS

Qual partida reproduïxo i en ella es pot veure que fins consten els noms de llurs padrins: Andreu Ortadó –que suposo que deuria esser son avi– i Maria Albos des Besqueran –suposo la seva avia.

“El infrascrito Cura Párroco de Alás, Obispado de Urgel

CERTIFICA: Que en el libro 3º de Bautismos, folio 5, se halla una partida que es del tenor literal siguiente

“A vint de maix del any sobredit (1706) yo Josep Calvet pre. Y Rr. Sobredit (de la Parroqui, Iglesia de S. Steve de Alás) segons la forma y ritu de la Santa Mare Iglesia he batejat sub conditione a Andreu Josep, fill lilegitim y natural de Alás. Foren padrins Andreu Ortadó (lo qual fou qui'l batejá) de dir lloc de Alas y Maria Albós de Besquerám”

Y para que conste firmo la presente en Alás veinte de abril de mil novecientos treinta

Esteban Serra. R.

A 12 de Gener de 1725 va contraure matrimoni amb MARIA ANNA CERQUEDA de Vilanova de Benat, quan tot just tenia 18 anys.

Reproduïxo també l'acta de Casament de la Parroquia de Sant Esteve d'Alàs. Es curiós que aquest avi no anés a cercar la donzella lluny, com feien els altres avis, però, era a l'hivern i tot just un jovinzel. Per altra banda la Maria Anna Cerqueda sempre se lo posava el renom de Vilanova perquè era filla de una de les cases mes riques d'aquell lloc o poblet que ja avans he dit llindava amb Alàs.

D. Esteban Serra y Guardiola, Rector de Alás, Obispado de Urgel.

CERTIFICO: Que en el libro 1º de Matrimonios, que obra en este archivo parroquial de su cargo se halla una partida que es como sigue:

“A dotse de Janer del any mil set cents vintiquatre lo Rt. Dr. Gelabert pre. y Rr. De Besqueran ab llicencia mia, fetes denuntacions S.I.S. C. de T. sobre lo matrimoni se esperave fer y ara es fet entre Andreu Ortadó del lloc de Alás y Maria Anna Serqueda del lloc de Vilanova de Banat y no aventse oposat impediment algú als sobre dits contrahents y entès lo mutuo consentiment de aquetts ha entrevingut al sobredit matrimoni lilegitimament y en fas de Santa Mare Iglesia presenta los Rts. Barthomeu Vilanova pbre. y Rector de Vilanova de Banat y lo Rvt. Andreu Enfarrer pro. y Beneficiat de la siutat de (la Seu) Urgell”

Y para que conste libro y sello la presente en Alás veinte de Abril de mil novecientos treinta.

Esteban Serra, Rector

ANDREU ORTADÓ va morir el 14 de Maig de 1751, als 45 anys i la seva muller, la Maria Anna Cerqueda va morir el 8 de Maig de 1775 als 73 anys.

A continuació reproduïxo l'Acta de defunció de tots dos i la del primer, com que està redactada en llatí, també hi poso la corresponent traducció en català.

“El infrascrito Rector de Alás, Obispado de Urgel,

CERTIFICO: Que en el libro de Defunciones, folio 258 se halla una partida que copiada es como sigue:

En el margen – Andreu Ortodó Albós – Cos C^a Ortodó – Die dècima quarta mensis Maji anno salutis Dei. millesimo septigentissimo quinquagesim primo. Ngo. Franciscus Serret et Sunyer pber. ac Rr. parroquia Ecclesia Sti. Stpehan loci de Alás Vrgn., Diocesis in Cementerio superiori dictae Partis Ecclec. Sepelivi Andream Ortodo Agricolam dicti loci Alás a ducees diebus precedentibus mertuom estatis quadraginto quator annorum plus minueve, recepit Sacramenta Ecctee, et facit Testamentum la mai posse obtit die undecima dicti mencina et anni hora duodecimal noctis – factis pro funeribus. ita ets

Sarret Nr. De Alás”

Y para que conste libro la presente en Alás veinte de Abril de mil novecientos treinta

Esteban Serra, Rector

Traducció al català:

“En el dia 14 de Maig de l'any del Senyor 1751, jo Francesc Serret i Sunyer Pbre. i Recor de l'Esglesia Parroquial de Sant Esteve del poble d'Alás d'Urgell vaig enterrar en la part superior del cementiri de la dita Esglesia a Andreu Ortodó pagès del dit lloc d'Alás, mort dos dies avans a l'edat de 44 anys mes o menys. Va rebre el S. Sagrament i va fer testament que està en mon poder. Va morir en el dia 11 de dir any i mes a les 12 de la nit. Ha fet efectius eks drets per els funerals. Per que consti”

Defunció de Maria Anna Cerqueda Vilanova en C^a Ortodó d'Alàs.

“El infrascrito Rector de Alás, Obispado de Urgel,

CERTIFICO: Que en el libro 3° de Defunciones p. 410 que obra en este Archivo parroquial se halla la siguiente partida:

En su margen: Maria Anna Ortodó i Cerqueda, natural de Vilanova de Vilanova de Benat en C^a Ortodó d'Alàs – 1775.- En su interior dice: - Dia vuit de Mars de mil set cents setanta y cinch jo Francesc Esteve Pre. Y Rector de la Parroql. Iglesia de St. Esteve del lloc de Alás he donada eclesiàstica sepultura en la tomba que tenen dins de la Iglesia a Maria Anna Ortado y Vilanova se li ha fet las honres ab asistencia de dos Sacerdots ab la noble. Morí lo dia sinch de dit mes y any después de haver rebut los Sts. Sagraments de Penitencia, Eucaristia y

extrema-unció. Era de edat de setanta tres anys pocs mes o menys. No ha fet testament per no tenir que disposar”.

Y para que conste libro la presente en Alás veinte de Abril de mil novecientos treinta.

Esteban Serra, Rector

Del matrimoni dels avis Andreu i Maria Anna hi van haver-hi varis fills però jo només tinc l'acta de naixement de

JOSEP ORTADÓ CERQUEDA

La qual també reproduexo, que també redactada en llatí hi poso la corresponent traducció al català:

“El infrascrito Cura Párroco de Alás, Obispado de Urgel,

CERTIFICA: Que en el Libro 3º de Bautismos que obra en este archivo parroquial se halla una partida que copiada es como sigue:

En el margen dice: “Toribio Joseph Ortodó – De casa Ortodó de Alás; su obito año 1795 “Y en su interior dice: “Die 26 augusti anno millesimo septiugenno. quadrugno . tertio.

Ego Dr. Franciscus Net Pbrter. as Rector loci Alás Diocesis Urgelcis. Baptisavi juxta R.S.R.E. Toribium Josephum Ortodó filium. et matm. Andreae Ortodó et Mariagnae Conjugn. fuerunt Sr. Josephus Gava domiciliatrix Urgelsis. et Cecilia Vilanova loci Vilanova de Banat”

Y para que conste libro presente a quince de Abril de mil novecientos treinta

Esteban Serra Párroco

Traducció al català:

En el dia 26 d'Agost de l'any 1743, jo Rvent. Francesc net Pvre. i Rector del poble d'Alàs, diòcesis d'Urgell vaig batejar segons el ritual de la Santa romana Esglesia a Toribi Josep Ortodó fill lilegitim i nascut Andreu Ortodó i Mariana, cónyugues. Foren padrins Josep Gavà domiciliat a Urgell i Cecilia Vilanova natural de Vilanova de Banat.

Aquest avi ja va esser el meu besavi. A 11 de Setembre de 1775 va contraure matrimoni amb

MARIA DURÓ PORTA

I aquí va l'Acta de llur baptisme:

“D. Esteban Serra Cura Párroco de Alás, obispado de Urgel,

CERTIFICA: Que en el libro 3º de Bautismos, folio 61 se halla una partida que es como sigue:

“Dia 22 Obrs. 1744 – Ego Dr. Franciscus Net, Rr. loci de Alás, juxtas R.S.R.E. Baptisavi Mariam Ceciliam Franciscam Duró filiam legm. et matm. Josephi

Duró et Mariae conjug. loci de Alás: Fuerunt patrini Isyorio Pujol et Maria Guitart dicti loci”.

Y para que conste libro la presente en Alás a quince de Abril de mil novecientos treinta.

Esteban Serra, Rector

Traducció:

Dia 22 de 1744 - jo Rvent. Francesc net Pvre. i Rector del poble d'Alàs, diòcesis d'Urgell vaig batejar segons el ritual de la Santa romana Esglesia a Maria Cecilia Francisca Duró filla legítima i natural de Josep Duró i Maria conjugues del lloc d'Alàs: Foren padrins Isidre Pujol i Maria Guitart del dit lloc.

I a continuació reproduiré l'Acta del maridatge de Josep Ortadó Cerqueda amb

Maria Duró Porta

El infrascrito: CERTIFICA que en el libro 2º de Bautismos de esta parroquia se halla una partida que dice:

“En el margen dice: Ca. Ponet o Poblador del Ortodó – Joseph Ortodó y Vilanova ab Matia Duró y Porta – Y en su interior dice: “Die onze de Sbre. De mil set cents setanta y sinch. Jo Francisco Esteve Pbre. y Rector de la Parrl. Iglesia de S. Esteva del lloc de Alàs Bisbat de Urgell oft. major en lo temps del ofertori ab clara e intel·ligible veu he publicat segons mana lo S.C. de T. a Joseph Ortadó y Vilanova fadrí del lloch de Alás, fill llegendim y natural de Andreu Ortadó y Arbós y de Maria-Anna Ortadó y Vilanova conjugues difunts (part una) ab la honesta Maria Duró y Porta donzella de dit lloch de Alás, filla llegendim y natural de Ignasi Duró y Guitart vivint y de Maria Duró y Porta, conjugues difunta (part altre) y no haventse oposat ningú impediment que impedesca ni dirimesca dit matrimoni he passat a la administració de ell en fas de Sta. Mare Iglesia. Presents per testimonis Pere Pujol y Pau Ortadó Galcerán”

Y para que conste libro la presente en Alàs 1º de Abril de 1930

Esteban Serra Pº.

D'aquest matrimoni tinc dades només que varen tenir uns cinc fills:

Maria-Angela, Pau, AGUSTÍ, Antonia i Maria

I aquí va el text de l'Acta de defunció de

Josep Ortadó i Vilanova

El infrascrito Cura Párroco de Alás, Obispado de Urgel,

CERTIFICO: Que en el libro 3º de Defunciones, página 484 se halla una partida que copiada literalment es como sigue:

En el margen dice: “Home Ortodó – Ca. Poblador del Ortodó de Alás”. Y en su interior dice: “Dia vint de Octubre de mil set cents noranta sinch a les dotse de la nit después de haver rebut los Snts. Sacraments Penitencia Eucaristía y Extrema Unció morí de edad cincuenta y dos anys a las nou del matí fou sepultat en la

fossa de la parroql. de Alás. Se li feren honres de sinch Sacerdots = Its. = Constantí Rr. de Alás = Rubricat.”

Y para que conste y libro la presente en Alás quince de Abril de mil novecientos treinta.

Esteban Serra Párroco.

D'aquesta ACTA es curiós observar tres fragments:

El primer es que ja s'escriu el cognom de ORTADÓ amb ORTODÓ

El segon, es que al anteposar-se llur nom encara s'el anomena VILANOVA, es a dir pel renom de la seva mare CERQUEDA però de VILANOVA. Altre fragment que se li diu, es de la casa POBLADOR del Ortadó.

I a continuació va el text de la defunció de la besàvia

MARIA DURÓ PORTA

que va traspasar a 1er de desembre de 1806 als 60 anys i aquesta fou escrita en castellà. Es veu que en aquell temps ja començava l'influencia del castellanisme.

El Infrascrito Rector de Alás, Obispado de Urgel.

CERTIFICO: que en el libro 3º de Defunciones página 504 de este archivo parroquial de su cargo se halla una partida del tenor siguiente:

En el margen: “Maria Duró Porta Ortadó” Y en su interior dice: “Día primero de Diciembre de mil ochocientos seis a las doce de la noche después de haber recibido los Stos Sacramentos de penitencia, Eucaristía y Extrema-Unción murió de edad de sesenta años Maria Ortadó Viuda de Alás, Obispado de Urgel: y el día tres del mismo mes y año se le dio sepultura eclesiástica en el cementerio de la Parroquial de Alás.

Se le hicieron las honres de siete Sacerdotes y el Doble y Aniversario de tres – Ita – Constantí Recor de Alás.”

Y para que conste firmo la presente en Alás veinte de Abril de mil novecientos treinta.

Esteban Serra Pcº.

L'ASCENDENCIA DELS RUSCA

La primera referència que trobo és la que em proporciona el benemèrit Mossèn Esteve Serra, en les seves notes referents a la nostra família.

Aixís em diu Mossèn Serra, que la meva àvia era molt probable que si ella mateixa no era natural d'Alàs, ho fossin els seus pares per les següents raons: perquè dit cognom Rusca, que és poc general, existia en aquell temps en Alàs –proba de lo qual– que a continuació de la partida de naixement de l'Agustí Ortado, el meu avi, segueix la d'una Isabel Rusca i aixís d'altres anteriors Isabels Rusca, de manera que abundava el cognom Rusca i fins hi havia una família que s'anomenava Can Rusca.

I ara ve a oferir un plat fort a tots els meus actuals familiars, sobretot a la meva germana Emilia. Diu Mossèn Esteve:

“Consta la certificació d'un matrimoni entre Juan Arias soldat i Maria Rusca Ponxà, celebrat a Barcelona en 1819 en el que hi fou testimoni el meu avi Agustí Ortadó d'ofici teixidor. La circumstància d'enviar dita partida de matrimoni a Alàs és un indicatiu de que la esmentada família Rusca era natural d'Alàs.

De totes aquestes notes es dedueix que el meu avi amb la camaraderia que mantenia amb els seus compatriotes d'Alàs havia tingut amb el seu company Arias que és de suposar que també era fill d'Alàs, fessin casament amb dues germanes d'origen d'Alàs. El nostre es va casar amb la

Isabel Rusca Ponsà

l'any 1819 i també el Joan Arias es va casar amb

Maria Rusca Ponsà

que també es varen casar el mateix any.

I ara transcriuré el text de les dades que existeixen en el nínxol nº312 del Cementiri 3er. 5º 3ª nº 2951 del Cementiri General de Barcelona qual document servirà de punt de partida per el complement de moltes dades posteriors de la nostra família.

“5º 3ª Nº 2951 – Nicho nº 312 del Cmenterio 3º - Cementerio General de Barcelona.- Como Tesorero de la Ilustre Junta Administrativa del mismo CERTIFICO haber recibido de Dña. Maria Arias Rusca la cantidad de ocho duros por un nicho señalado de número trescientos doce del cementerio tercero.- Y para que conste y sirva de titulo de propiedad, libro la presente firmada de mi mano y visada por el Sor. Contador de la Junta de Barcelona a los veintisiete de Octubre de 1851.- Tome razón – El COnrador – V. Guasch – Rubricado.- Joaquín Portell – Rubricado.- Son “8” Duros.- Pags. 4 rs. vn.-

“Calle Basa del Bach nº10 cuarto pta. 1 – Bara del Rech .-

En 3 Noviembre 1852 colocados los restos de Agustín Arias Pons

En 28 Enero 1855 enterrados los restos de Carolina Barrios Pons

En 31 Diciembre 1857 enterrado Manuel Arias Vintró
En 3 Octubre 1859 enterrado Maria Rusca Pons
En 14 Noviembre 1868 enterrado el c. De Dn. Andrés Llofrenca
En 29 Agosto 1874 enterrado José Sacosta
En 19 Octubre 1875 enterrado el c. de D^a. María Hurtado
En 2 Junio 1877 enterrado el c. de D^a. Rosa Giró
En 13 Noviembre 1880 enterrado el c. de D^a. Isabel Rusca
En 14 Enero 1886 enterrado el c. de D. Antonio Hurtado
En 26 Marzo 1892 enterrado el c. de Antonia Hurtado
En 16 Enero 1900 enterrado el c. de D. Antonio Hurtado
En 10 Enero 1921 enterrado adulto Marià Lacoste Hurtado
En 11 Marzo 1925 enterrado adulto Arturo Godes Caballería
En 15 Enero 1948 enterrado adulto Eugenia Guth Gaining

De tota aquesta llista de difunts només se'n pot deduir que la propietària de l'esmentat nínxol Maria Arias Rusca devia ésser filla del matrimoni Joan Arias amb Maria Rusca Ponsa la qual va morir i va ésser enterrada a 3 d'octubre del 1859.

Per altra banda és estrany que en l'esmentat nínxol no hi fos enterrat el pare de la titular o sigui el Joan Arias. En canvi ens hi apareixen uns: Agustí Arias Pons en 1852, a 1855 Carolina Barrios Pons i en 1857 Manuel Arias Vintró. Jo diria que aquest cognom de Pons volia dir Ponsà sinó que ha estat una equivocació de transcripció.

Aixís com em trobo amb la data de la defunció de la nostra àvia Isabel a 13 de Novembre del 1880 en llista de tots aquests difunts no hi puc trobar-hi la nostra besàvia i això que recordo que el meu pare em contava l'anècdota que un any per la diada de Rams la nostra va enviar al meu pare Emili junt amb el seu germà Marià, a cercar la clàssica mona de Pascua a casa de llur àvia. Aleshores els meus avis vivien al carrer nou de la Rambla nº 36, on precisament va néixer el meu pare. Aquesta besàvia debí viure en aquest carrer que diu el nínxol o sigui Basa del Boch o Basa del Rech nº10 porta 1^a en l'original del nínxol o no s'entén gaire bé aquesta adreça, el cas és que els dos germans varen sortir dejorn de llur casa del carrer Nou de la Rambla per a anar a casa de la àvia que suposem vivia a la Basa del Rech o sigui que aquell carrer s'esqueia a l'altra banda de la Rambla. Al retorn cap a llur casa del carrer Nou de la Rambla es veu que es varen entretenir més temps del precís i fins a les tres de la tarda no varen arribar a casa per la qual cosa l'àvia Isabel els va renyar i el meu pare justificava llur tardança explicant que no podien traspasar la Rambla de la gent que hi passava.

Parlant de l'existència de la nostra besàvia diré que a casa dels meus pares que, a causa de la mort de la meva mare Ramona es va desfer del pis on vivíem del carrer de les Portadores nº8 2on pis, cantonada al carrer del Consulat nº 25. El meu pare va anar a viure a casa de la meva germana Emilia, que aleshores vivia a la Plaça Figuerola de Sant Gervasi, on hi va morir. Jo vaig anar a viure a casa d'un cosí germà, sacerdot, Mossèn Genaro Lacoste Hurtado.

Com és natural, els quatre trastets que hi havia a casa dels meus pares, es varen portar a casa de la meva germana. Però, entre aquests trastets hi havia una plàtera que segons havia

referit el meu pare, aquesta plàtera, li havia portat la seva àvia i que procedia de la padrina de la seva àvia. Aquesta plàtera històrica encara es conserva a casa de la meua germana.

És per això que dic que deuria viure a Barcelona la nostra besàvia.

Dels actuals familiars no n'hi ha cap que em pugui aclarir res més referent als Arias ni l'ascendència dels Ponsà ni la final de la Maria Arias Rusca. Tampoc sabem qui era aquest Andreu Llofrenca.

Es qüestió, doncs, d'esperar que amb el temps pugui trobar més dades referents a aquesta família Rusca ja que en l'actual generació ja no trobem cap vestigi de descendència directa.

LA DESCENDENCIA DELS NOSTRES AVIS AGUSÍ ORTADO DURO I ISABEL RUSCA PONSÀ

Seguir pam a pam la cronologia de la nostra família és quelcom complicat. És per això que fins ara es trobaran moltes dades i referències bastant saltades. Però jo no tinc més remei que seguir la documental i apunts que tinc a mà i encara em tinc de refiar de moltes dades que conservo en la meva memòria.

Segons l'acta de defunció de la nostra àvia Isabel i suposo declaració del nostre oncle Antoni, diu que varen tenir onze fills. Quan va morir la nostra àvia l'any 1880, diu la declaració que aleshores hi havia de vivents únicament quatre:

Antoni, Emili, Marian i Manuela

Jo sé, que demés d'aquests vivents hi havia com a difunts:

Josepa, Josep i Maria

La Manuela i la Josepa eren les més grans segons conta l'acta de baptisme de confirmació que existeix a la Parròquia de Sant Esteve d'Alàs, la qual cosa em fa estrany, perquè suposo que aquestes dues noies deurién néixer a Barcelona i no m'explico que la confirmació tingués lloc a Alàs.

I a continuació reproduïxo l'Acta que consta en aquella Parròquia:

“D. ESTEBAN SERRA, Cura Párroco de Alàs, Obispado de Urgel.-

CERTIFICA: Que en el libro 2º de Confirmados que obra en este archivo parroquial de su cargo, se halla una partida que copiada parcialmente es como sigue: - “Dia cuatro del mes de Septiembre de mil ochocientos veintidós en la Iglesia de Alás. el Ilmo. Señor D. Bernardo Francés Caballero, Obispo de Urgel, confirmó los siguientes siendo Padrino de los niños Juan Pagés, casado y Antxxxx Pujol, viuda, de las niñas, los dos vecinos y naturales de Alás.-

.....

Cª. Ponet. Manuela Ortodó, hija de Agustí Ortodó e Isabel Rusca.

“ id. Josefa Ortodó, hija de Agustí Ortodó e Isabel Rusca. –

Y para que conste lo firma S.S.I. conmigo el infrascrito Vice-Secretario en nuestra segunda y personal Visita de la Parroquia de Alás a 4 de Septiembre de 1822 – Bernardo. Obispo de Urgel – Rubricado – Por mandato de S.S.I. el Obispo mi Señor – Luis Maria Dalp – Vice Secretº - Rubricado”. – Y para que conste libro la presente en Alás primero de Abril de mil novecientos treinta. – Estevan Serra, Párroco.”

Segons els apunts del meu pare el nostre avi va morir el 18 de febrer del 1846 a la parròquia de Sant Josep o sigui Santa Mònica, que si van néixer el 22 de gener de 1786, tenia 60 anys i als 27 de casat, tenint en compte que es va casar l'any 1819.

Per més que he cercat en documents familiars no he pogut trobar cap certificació que confirmés dita defunció ni el lloc del seu enterrament.

En quant a la nostra àvia només puc explicar que la pobreta a uns 77 anys va morir en l'Institut Frenopàtic de Barcelona.

La referència que em va proporcionar la Directora d'aquell establiment Na Agustina Burlet és com segueix:

Va ingressar per favor de la Diputació Provincial amb el nº 10 en l'any 1879 i constant la següent filiació:

Color blanc – temperament sanguini – estat passiu – demència senil – pronòstic greu.

Diu la nota que tenia 76 anys i va morir el dia 12 de Novembre del 1880.

Jo tenia una idea que la nostra àvia en els darrers moments de la seva vida vivia a casa del meu pare amb la meva mare Ramona.

Aleshores el meu pare, ja Conserge de l'Escola Nàutica que pertenyia a la Diputació de Barcelona, va aconseguir que la nostra àvia fos internada en l'esmentat Institut Frenopàtic i aixís consta segons l'ofici que d'aquesta Diputació va enviar al meu pare i el qual reprodueixo a continuació:

“En vista de las especialísimas circunstancias en que se encuentra la demente Isabel Rusca Ponsá y su familia, que autorizado el ingreso provisional de dicha paciente en el Instituto frenopático, sito en Las Corts de Sarriá. – Lo que tengo el gusto de comunicar a V. a fin de que cuide de la conducción de dicho orate al indicado establecimiento.- Dios guarde a V. muchos años- Barcelona 28 mayoi 1877. – P.O. – Pedro de Rosselló, Srio. – Formado.-Sr. D. Emilio Hurtado.”

Y també reprodueixo a continuació l'Acta de defunció del Jutjat Municipal, malgrat les moltes equivocacions que consten en l'esmentat document:

“CERTIFICACIÓN EN EXTRACTO DE ACTA DE DEFUNCION – Al marge: Libro 7 L.C. – Folio 166. – Núm. 86 – Don Alvaro Escarpizo-Lorenzana y Majúa, Juez Municipal del Juzgado nº 8 de Barcelona provincia de id. Y Encargado de su Registro civil.- CERTIFICO: Que segon consta del acta reseñada al margen correspondiente a la Sección III de este Registro civil, Dª Isabel Rusca Ponsa nacido en Barcelona, de setenta y ocho años de edad, domiciliada en el Manicomio del pueblo de las Corts e hijo de D.Francisco y de D^a. María de estado viuda de D. Agustín Hurtado Brunet, de cuyo matrimonio tuvieron once hijos de los cuales solo viven cuatro, llamados Antonio, Emilio, Mariano y Manuela, FALLECIO en el pueblo de las Corts el día doce de Noviembre de mil ochocientos ochenta.- Barcelona a 18 de Junio de 1951.- Firma del Encargado del Registro – Firma ilegible .- Firma del Secretario – Firma il-legible.- Hay un sello que dice: Juzgado Municipal número ocho. Distrito del Oeste – Barcelona”

El dia 13 de Novembre del 1880 va ésser enterrada en el nínxol de la família dels Arias-Rusca.

I aquí acabo la vida fins a la mort dels nostres avis de l'Ortadó i de la Rusca.

I com a complement de tota la documental ressenyada en tot aquest primer llibre, reproduiré l'escrit resum que Mossèn Esteve Serra em va adjuntar en enviar-me tots els documents que li vaig demanar referents a l'ascendència dels Ortadó.

Documents i dades que obren en aquest Arxiu parroquial de Alàs además dels que ofereixen les partides sacramentals lliurades a favor i encàrrec d'Antoni Hurtado, vers son avi Agustí Ortadó i Duro i llur família.

- 1) –Testament d'Agustí Ortadó Duró otorgar l'any 1810 abans de partir a la guerra contra els inicis i devastadors francesos.
- 2) –Partida de confirmació de Manuela i Josepa Ortadó i Rusca, filles d'Agustí Ortadó i Isabel Rusca en 1822.
- 3) –Partides de baptisme dels germans d'Agustí Ortadó i Duró, Maria Angela, Pau, Agustí, Antònia i Maria i llurs defuncions menys d'Agustí que devia quedar sense notació o inscripció.
- 4) –Partides de baptisme dels germans de Josep Ortadó Vilanova, pare de dit Agustí Ortadó i Duró, com també de llurs partides de casaments i defuncions dels referits.
- 5) –Nota –L'apellido Vilanova i Cerqueda es presenta o s'usa indistintament per ser la Mariana Cerqueda filla d'una casa de Vilanova, la més rica, que té l'apodo Vilanova.
- 6) –Testament d'Andreu Ortadó Albos de C^a. Ortadó de Alàs.
- 7) –La seva àvia, Isabel Rusca, és molt probable que si ella mateixa no és natural de Alàs, que ho fossin els seus pares, per les següents raons: (1) perquè dit apellido Rusca que és poc general, existia a Alàs en aquell temps, en prova de lo qual que a continuació de la partida de naixement d'Agustí Ortadó (son avi) segueix la d'una Isabel Rusca i així d'altres anteriors Isabels Rusques, de modo que abundava l'apellido Rusca i fins hi havia una família nomenada C^a Rusca; (2) Consta la certificació d'un matrimoni entre Joan Arias, soldat i Maria Rusca i Ponsá, celebrat a Barcelona en 1819 en el que hi fou testimoni dit son avi Agustí Ortadó de "oficio Tecedor". La circumstànciad'enviar dita partida de matrimoni a Alàs és un indicati de que dita família Rusca era natural d'Alàs.

(És interessant fixar-se en el paràgraf precedent el qual demostra que encara podria trobar més documental)

Els llibres parroquials són interromputs entre 1606 i 1668 que es deuen haver extraviat o fet malbé. Existeixen solament alguns testaments.

En 1606 es torna a trobar algunes partides de baptisme de Ortodons i de la casa pairal Ortadó.

ARBRE GENEALOGIC DE LA FAMILIA AGUSTI ORTODO I DURO

Andreu Ortodó N.	1671 (probable)
Margarida Cerres N.	
Joseph Ortodo N.	1703
Margarida Albós N.	
Andreu Ortodó i Albós	1724
Maria Anna Serqueda o Vilanova	
Josep Ortodó i Vilanova	
Maria Duró i Porta	1775
Agustí Ortodó Duró	1786

I com a final de tota aquesta narració diré que durant els meus esbrinaments de tota mena, vaig ensopegar-me amb Don Antoni Ortadó Comas per si tenia quiscuna relació en la nostra ascendència.

Aquest senyor sempre molt amablement i amb molt interès m'ha acullit en les nostres converses. Ell està al corrent dels meus treballs referents a aquest llibre que fins ara darrerament em va felicitar. En tots els meus apunts no va trobar cap vestigi de la seva ascendència amb la nostra i això que els seus pares també són d'Alàs.

Ara –parlo del juliol del 1952- em va dir que pensava fer uns esbrinaments en aquell districte de la Sèu d'Urgell i d'Alàs i que ja em diria llur resultat. Aquest senyor forma part de la raó comercial Ortadó i Cortés i tenen una fàbrica de teixits a Caldes de Montbuy, fins per aquesta circumstància jo li vaig preguntar que si l'ésser fabricant de teixits provenia de la Sèu d'Urgell i que si era aixís podria ésser que el nostra avi Agustí, tota vegada que a tot arreu fa constar la seva professió de teixidor, per influència familiar podia haver estat en aquell temps treballador d'aquelles fàbriques si és que haguessin estat a la Sèu d'Urgell. Amb tot, tampoc vaig trobar cap referència ni relació en aquest sentit.

L'única cosa que vaig trobar-me durant els meus esbrinaments pels Arxius militars, per si trobava la llicència militar del meu avi, és que en l'Arxiu de la Capitania General de Barcelona, existeix un expedient de l'any 1952, en el qual consta que al seu fill Joaquim Ortadó Maymó, se li concedeix una condecoració per haver actuat en les tropes nacionals en la guerra de 1936 al 1939.

Cas molt paradoxal i natural en aquella guerra fraticida que mentre els mateixos homes fills de la mateixa terra es mataven per una causa que al cap d'avall de tot el país havia d'esdevenir políticament i econòmicament pitjor que abans de produir-se aquella malhaurada guerra en la qual jo hi vaig perdre un fill, Jordi de 18 anys i aquest formava part per força i per circumstàncies del que ara s'en diu exèrcit Roig i jo en diria Republicà!

De manera que dos fills d'una mateixa família i raça un ja fa malves en un cementiri de León i a l'altre se'l condecora viu i sà a Barcelona.